

## MİLLÎ MÜCADELE'NİN AZ BİLİNEREN BİR SİMASI: AHMED RÜSTEM BEY (ALFRED BİLİNSKİ 1862-1935)

Süleyman BEYOĞLU\*

### Özet

Bu inceleme 1854 yılında Osmanlı hizmetine giren Polonyalı bir ailenin çocuğu Ahmed Rüstem Bey'in hayat ve faaliyetlerini ele almaktadır. Rüstem Bey bir çok diplomatik görevden sonra Vaşington büyükelçiliğine getirildi. ABD tarafından istenmeyen adam ilan edildi. Sıra dışı bir insan olan Rüstem Bey, Millî Mücadele'ye katılarak Meclis-i Mebusan ve BMM'de milletvekili olarak bulundu.

**Anahtar Kelimeler:** Mustafa Kemal Atatürk, Ahmet Rüstem, Vaşington, Milletvekili, Büyükelçi.

### 1) İstenmeyen Elçinin öğrenim Hayatı ve Görevleri

Ahmed Rüstem 1862 yılında Midilli'de doğdu. Babası 1854'de Osmanlı hizmetine girerek Nihat Paşa adını alan Polonyalı Bilinski'dir<sup>1</sup>. Ahmed Rüstem, ilk ve orta öğrenimini İzmir İngiliz Okulu, İstanbul Kadıköy Fransız Frerler Okulunda tamamladı. Avusturya Lemberg Siyasal Bilgiler Okulundan yüksek öğrenim diploması aldı. Müslüman olduktan sonra Alfred Bilinski olan adını

\* Prof. Dr., M. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü; sbeyoglu@marmara.edu.tr  
<sup>1</sup> 1848 İhtilali ve Osmanlı Devleti'ne sığınanlar hakkında bk: Bayram Nazır, *Macar ve Polonyalı Mülteciler Osmanlı'ya Sığınanlar*, İstanbul 2006, s.118, Avusturya'ya karşı başarısız ayaklanmaya katılan ve Osmanlı Devleti'ne sığınarak Vidin'den Şumnu'ya gelen Polonyalı mülteciler 790 kişi idi.

Ahmed Rüstem olarak değiştirdi. 1882'de Bulgaristan Komiserliği Fransızca kâtipliği ile devlet hizmetine girdi. Bir müddet burada hizmet ettikten sonra Osmanlı Devleti adına ABD'de ikinci kâtiplik ve maslahatgüzarlık gibi çeşitli görevlerde bulundu<sup>2</sup>. 1897 Türk Yunan Savaşı'na gönüllü olarak fahri yüzbaşı rütbesi ile katıldı. 1911'de Karadağ(Çetine) elçisi oldu<sup>3</sup>. Ahmed Rüstem Bey, 24 Haziran 1914'de ilk defa büyükelçilik payesiyle Washington'da göreve başladı<sup>4</sup>. Ahmed Rüstem Bey, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldı. Bunlardan biri Türk hükümetinin parasını ödeyerek İngiltere'den satın aldığı Sultan Osman ve Reşadiye adlı iki savaş gemisinin 6 Ağustos Türkiye'ye teslim edilmemesine karşın Amerikan senatosunun Idaho ve Mississipi adlarındaki iki zırhlıyı Yunanistan'a satması kararıydı. Türk Yunan güç dengesini etkileyecek bu gemilerin Yunanistan'a satılmaması için Başkan Wilson'la da görüşen büyükelçi bir netice alamadı. Senatonun çoğunluğunun oyuyla gemiler Yunanistan'a satıldı<sup>5</sup>. Ahmed Rüstem Bey, Sadrazam Said Halim Paşa'ya yazdığı raporda; Yunanlıların yirmi seneden beri Türkler aleyhinde yaptıkları propagandalar ile Amerika'da Türk aleyhtarlığı yaratıldığını belirterek, bu propagandalara cevap vermek gerektiğini bunun için kendisinin devamlı olarak gazetelere makaleler yazdığını ve demeçler verdiğini bildiriyordu. Nitekim Amerikan basınında İngiltere ve Fransa'nın da desteği ile Müslüman Türklerin Hıristiyan Ermenileri kılıçtan geçirdiği ve Amerikan başkanını harekete geçmesi gerektiği şeklinde yoğun bir

<sup>2</sup> Mine Erol, *Osmanlı İmparatorluğunun Amerika Büyükelçisi A. Rüstem Bey*, Ankara 1973, s. 8-10; Ahmed Rüstem Bey hakkında yapılan güncel bir çalışma için bk: Şenol KANTARCI, *Ahmed Rüstem Bey: Osmanlı'da Onurlu Bir Diplomat ve Milli Mücadele'nin Önemli Siması*, İstanbul 2009.

<sup>3</sup> *Türk Parlamento Tarihi, 1919-1923*, III, Ankara 1993, s.71.

<sup>4</sup> Ahmed Rüstem Bey hakkında İngiliz istihbarat raporlarında şu bilgiler verilmektedir. Annesi İskoç-Ermeni asıllıdır. Bir süre Mısır'da bulunmuş ve 1914'de Müslüman olmuştur. Waşington büyük elçisi iken Kont Bernstorff'a bir çeşit *megafonluk* yapmaktadır. Amerikalıları savurgan, zalim ve ikiyüzlü ve pinti olarak suçlamaktadır. Abdülhamit döneminde Ermeni olaylarını belagatle ve açıkça savunmasıyla Amerikalıları kızdırmıştır. Başkan Wilson'un onu istemediği anlatılmaktadır Bu gibi tutarsız bilgiler verildikten sonra şunları ilave etmektedir: *Ahlaki değerlere önem vermeyen, zeki görünüşlü ve fiziksel olarak cesur bir politik maceracı. Şimdi bir morfin bağımlısıdır. İngilizce'yi mükemmel bir şekilde yazar ve konuşur. Kendisini tanımayan bir kimseyi kolayca etkileyebilir* (Bülent Özdemir, *İngiliz İstihbarat Raporlarında Fişlenen Türkiye*, İstanbul 2008, s. 24-25.

<sup>5</sup> Mine Erol, *Birinci Dünya Savaşı Arifesinde Amerika'nın Türkiye'ye karşı Tutumu*, Ankara 1976, s.35.



propaganda başlamıştı. Amerikan basını Türk Devleti ve milleti aleyhinde olmadık hakaretleri yapıyordu. Bu çirkin karalama kampanyası Ahmed Rüstem Bey'i çok üzmekteydi. Bu haksız saldırılara basın yoluyla karşı koymaya karar verdi. Nitekim 8 Eylül 1914 günü *Evening Star* gazetesine bir demeç verdi. Bu demecinde Amerikan basınında Ermenilerin katledildiği yolunda çıkan haberlerin yalan olduğunu söyledi. Fransa, İngiltere ve Rusya'nın geçmişte yaptıklarını hatırlatarak, Amerika'nın Filipinleri işgal ederken yerli halka uyguladığı Water Cure denen işkenceleri ve Amerika'da hemen her gün işlenen yüz karası linç suçlarını hatırlattı. Ayrıca İngiltere ve Fransa'nın Amerika'yı savaşa sokmak için tahrik ettiğini açıkladı<sup>6</sup>. Amerikan Başkanı Wilson, bu demece öfkelenerek Türk büyükelçisinin derhal istenmeyen adam olarak ilanını istedi. Ancak Dışişleri Bakanı Bryan'ın Osmanlı Devleti ile bozuşmanın Amerika çıkarlarına zarar vereceğini hatırlatması üzerine olayın soruşturulmasına karar verildi. Amerikan Dışişleri Bakanı 11 Eylül günü Ahmed Rüstem Bey'le bir görüşme yaptı. Ahmed Rüstem Bey'in Wilson'dan özür dilemesi halinde ülkede kalabileceği bildirildi. Ahmed Rüstem Bey sözlerinin arkasında olduğunu söyleyerek, demecinin nedenini yazılı olarak vereceğini bildirdi. Yazılı olarak verdiği cevabında, söylediklerinin ve yazdıklarının doğru olduğunda ısrar ederek, vazifesinin Osmanlı Hükümeti'nin ve Türk milletinin haklarını savunmak olduğunu, bu yaklaşımın normal bir elçinin görevlerinden olduğunu, davranışlarında özür dilenecek, yanlış ve diplomatik teamüle aykırı bir yan olmadığını beyan ederek, özür dilemeyi reddetti. Ahmed Rüstem Bey, 12 Eylül tarihinde verdiği cevapta; özür dilemedi ve 20 Eylül'de başkana görüşünü kabul edemeyeceğini ve on beş gün içinde İstanbul'a hareket edeceği cevabını verdi. Ahmed Rüstem Bey, Amerika'da gerçekleri ortaya koymaya çalışırken, İstanbul'da hükümet 1536 yılından beri süre gelen ticarî imtiyazları ilga etmek üzere girişimlere başlamıştı. Kapitülasyonlar son yıllarda Osmanlı Devleti için gittikçe tehlikeli bir hâl almakta idi. Osmanlı Hükümeti 8 Eylül 1914'de kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmaya karar verdi. Bu karar ertesi gün bütün yabancı devletlere tebliğ edildi. Kapitülasyonların 1 Ekim 1914 tarihi itibarıyla kaldırılacak olması, faydalanan devletlerin protestolarıyla karşılaştı. Amerika Birleşik

<sup>6</sup> M. Erol, A. Rüstem Bey, s. 21- 23, 53-55; Ahmed Rüstem Bey, *Cihan Harbi ve Türk Ermeni Meselesi*, Çev. Cengiz Aydın, İstanbul 2001, s.7.

Devletleri de protesto eden devletler arasında idi. Washington'da Osmanlı büyükelçisi olan Rüstem Bey, kapitülasyonların kalkışının bir katliama sebep olup olmayacağını tartışan gazete ve idarecilere böyle bir şeyin olmayacağını, Amerikanın bu şekildeki hareketlerinin katliam fikrini adeta telkin eder bir mahiyet aldığını Amerikan Dışişlerine yazdığı bir mektupta dile getirmişti. Ahmed Rüstem Bey, 9 Ekim'de Amerika'dan üç buçuk aylık büyükelçilikten sonra<sup>7</sup>, ABD tarafından istenmediğinden görevini bırakarak Avrupa'ya döndü<sup>8</sup>.

17 Nisan 1917'de Amerika Birleşik Devletleri Almanya'ya savaş ilan etti. Savaş nedeniyle Osmanlı Devleti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında siyasi ilişkiler kesilmiştir. Rüstem Bey'in Amerika'dan Avrupa'ya gelişinden sonra yerine Osmanlı Devleti büyükelçisi olarak gönderilmiş olan Abdülhak Hüseyin Bey 20 Nisan 1917'de Amerika'dan ayrılmıştır<sup>9</sup>.

Ahmed Rüstem Bey, Avrupa'da kaldığı zaman süresince boş durmadı. İsviçre'de *La Guerre Mondiale et La Question Armenienne*, (Bern 1918) başlıklı Fransızca bir kitap yazarak Ermeni Meselesi'ni ve Osmanlı Devleti'nin konuya bakışını batılılara anlatmaya çalıştı<sup>10</sup>. Ayrıca bu yıllarda Avrupa'da özellikle de Fransa ve İtalya'da Ahmed Rıza, Galip Kemalî (Söylemezoğlu), Hüseyin Ragıp (Baydur), Câmi (Baykurt), Dr. Nihat Reşad (Belger) ileri gelen zevat ile birlikte Rum ve Ermenilerin sayısız propaganda yazılarına karşı etkili lobi çalışmalarında bulundu<sup>11</sup>. Ahmed Rüstem Bey, mütareke günlerinde İstanbul'a döndü. Bu günlerde İstanbul'da yaşayan Adanalı ileri gelenler, 20 Kasım 1918'de bir araya gelerek, bölgenin Türk egemenliğinde kalmasını savunan Kilikyalılar Cemiyeti'ni 21 Aralık'ta kurdular. Cemiyetin Başkanlığına Ayan Reisi Rifat Bey (Menemencioğlu), yönetim kurulu üyeliklerine Hariciye Nazırı Nabi (Menemencioğlu), Nafia eski Nazırı Ali Münif (Yeğenağa), Halep

<sup>7</sup> M. Erol, *A.Rüstem Bey*, s. 56-66; Bilâl N. Şimşir, "Amerika'da Ermeni Propagandası ve Büyükelçi Ahmed Rüstem Bey", *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 2 (Ağustos 2001), s. 30-48.

<sup>8</sup> Ahmed Rüstem Bey, *Cihan Harbi ve Türk Ermeni Meselesi*, s. 7.

<sup>9</sup> Erdal Açıkse, *Amerikalıların Harput'taki Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara 2003, s. 295-297.

<sup>10</sup> Kitap yayınlandıktan sonra yazılan bir tanıtım makalesi hakkında bk: *Osmanlı Belgelerinde Ermeniler (1915-1920)*, Ankara 1995, s. 17-19; Bu eser yukarıda işaret edildiği gibi 2001 yılında Türkçeye çevrilmiştir.

<sup>11</sup> Gotthard Jaeschke, *Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri*, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1991, s. 166.



Mebusu Ali Cenâni ve elçilerden Rüstem Bey seçilmişlerdi<sup>12</sup>. Bu arada Cavit Bey, Rauf Bey, İzzet Paşa, Seyfullah Paşa, Rüstem Bey buluşarak İngilizlerle bir anlaşma yapma konusunu görüştüler(17 Ocak 1919)<sup>13</sup>.

## 2) Mustafa Kemal Paşa'nın Yanında

Washington eski büyükelçisi Alfred Rüstem Bey, 17 Eylül 1919'da Millî Mücadele'ye katılmak üzere İstanbul'dan hareketle Sivas'a geldi<sup>14</sup>. 19 Eylül 1919'da Mustafa Kemal Paşa, Kâzım Karabekir Paşa ile telgraf başında haberleşmesi sırasında Millî Mücadele'ye katılan Washington eski Büyükelçisi Ahmed Rüstem Bey'in gelişini şöyle anlatmaktadır<sup>15</sup>. *Koca diplomattan pek çok istifadeler ümit ediyoruz. Yalnız bizim çocukların bazen dili dolaşıp, Alfred demeleri mahcubiyetimize neden oluyor.* O Mustafa Kemal Paşa'nın yanında Sivas Kongresi toplantılarına katılarak Millî Mücadele'ye destek vermiştir. Burada Heyet-i Temsiliye istişârî üyesi (danışmanı) olarak görev aldı<sup>16</sup>. Sivas Heyet-i Temsiliyesi 19 Eylül'de millî harekete zararlı akımlara karşı her türlü yayın yapacak ve toplantılar düzenleyecek bir kurul oluşturdu. Bunun için Ahmed Rüstem Bey ile Heyet-i Temsiliye'den Mazhar Müfit ve Hüsrev Sami

<sup>12</sup> Kasım Yener, *Kurtuluş Savaşında Adana cephesi*, Ankara 1970, s.17,31; Mahmut Goloğlu, *Sivas Kongresi*, Ankara 1969, s. 61; Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, I, Ankara 1993, s. 68; Tayyib Gökbilgin, *Millî Mücadele Başlarken*, I, Ankara 1959, s. 28. Bu eserlerde ismi kurucular arasında sayılmasına karşın cemiyetin kuruluşu hakkında bakanlığa verilen dilekçede kurucu ve üyeler arasında Ahmed Rüstem Bey'in adı bulunmamaktadır (İzzet Öztoprak, "Adana ve Çevresinde Müdafaa-i Hukuk Çalışmaları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 22 (Kasım 1991), s. 117-139); Bayram Sakallı, *Millî Mücadele'nin Sosyal Tarihi Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri*, İstanbul 1997, s. 221'de İldam Gazetesi'nin 26 Kanun-ı evvel 1334 tarihli nüshasına dayanarak cemiyetin idare heyetine yukarıdaki isimler yanında eski elçilerden Rüstem Bey'in de seçildiğini yazmaktadır.

<sup>13</sup> Sina Akşin, *İstanbul Hükümetleri ve Millî Mücadele*, *Mutlakiyete Dönüş (1918-1919)*, I, İstanbul 1992, s. 191; Z. Sarıhan, *aynı eser*, I, s. 98, 102.

<sup>14</sup> G. Jaeschke, *aynı eser*, I, s. 65; Mazhar Müfit Bey, *Vaşington sefiri sabıkı Rüstem Bey (Rüstem Alfred Bey) de bir gün İstanbul'dan yola çıktı. Esas Polonyalı ve mühtedi olan bu zat bir Türk kadar Hamiyetli ve vatana merbut olup bizimle beraber çalışmış ve Ankara'ya da beraber gitmişti. Nihayet Ankara mebusu da oldu diyerek, ondan övgüyle söz etmektedir.* (Mazhar Müfit Kansu, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, I, Ankara 1988, s. 341)

<sup>15</sup> *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, IV, İstanbul 2005, s. 74.

<sup>16</sup> M. M. Kansu, *Erzurum'dan ...*, II, Ankara 1988, s. 442.

Beyler görevlendirildi<sup>17</sup>. Mustafa Kemal Paşa 20 Eylül 1919'da Amerikalı General Harbord'la görüştü. İki saat kadar süren bu görüşmede Mustafa Kemal Paşa'ya, 3. Kolordu Kumandanı Selahattin, Rauf, Bekir Sami ve Rüstem Beyler eşlik ettiler<sup>18</sup>. Yine Mustafa Kemal Paşa, 27 Eylül günü Abdülkerim Paşa ile yaptığı telgraf görüşmesinde İstanbul aydınlarının özel delegesi olarak takdim ettiği Ahmed Rüstem Bey'in Sivas'ta yanında olduğunu bildirmektedir<sup>19</sup>. O, Mustafa Kemal Paşa'nın yakın dostu oldu. Türk milletini çok seven Ahmed Rüstem Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya düşüncelerini açıkça söylerdi<sup>20</sup>. Hatta kongre günlerinde Mustafa Kemal Paşa'ya *Biz burada Cemiyetler Kanunu'na göre teşekkül etmiş bir heyet değiliz. Bizim bir ihtilal heyetinden başka bir hüviyetimiz yoktur. Bu mahiyetimizin bize verdiği cüretle her şeyi yapabiliriz* diyen Ahmed Rüstem Bey'e açık ve kesin olarak *Hayır beyefendi ben bunu yapamam* demiştir<sup>21</sup>. Louis Edgar Browne'nın adlı Amerikalı Gazeteci 1 Eylül 1919'da Kara Vasıf Bey'le birlikte Sivas'a geldi. Burada resmî bir sıfatı olmamasına karşın çok iyi karşılanmıştı. Sivas Kongresine katılan tek yabancı ve Müslüman olmayan kişi idi. Aslında bir subay olan bu şahıs *Chicago Daily News* gazetesi muhabiri olarak kongreye katılmıştı. Browne, iyi İngilizce bilen Rauf Bey, Ahmed Rüstem Bey ve Halide Edib Hanımla yakın ilişkiler kurmuştu<sup>22</sup>. Ahmed Rüstem Bey, muhtemelen Hint Müslümanlarına Türk Milli Mücadelesini anlatmak ve onların desteğini sağlamak için, içeriği hakkında bilgi sahibi olmadığımız İngilizce bir risale hazırladı. Bu risale güvenilir bir araçla İstanbul'a gönderilecek, teşkilat aracılığı ile Hintli Müslümanlara dağıtılacaktı. İstanbul'da Hintli Şir Mehmed bu risalenin önemli maddelerine

<sup>17</sup> *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, IV, İstanbul 2005, s. 67; Z. Sarıhan, *aynı eser*, s. 117.

<sup>18</sup> *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, IV, İstanbul 2005, s. 82-83; Seçil Akgün, *General Harbord'un Anadolu Gezisi ve (Ermeni Meselesine Dair) Raporu Kurtuluş Savaşı Başlangıcında*, İstanbul 1981, s. 110, 117; S. Akşin, *aynı eser*, I, s. 531; "Rauf Bey'in Hatıraları", *Yakın Tarihimiz*, III, İstanbul 1962, s. 178.

<sup>19</sup> *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, IV, İstanbul 2005, s. 129.

<sup>20</sup> Mahmut Goloğlu, *Sivas Kongresi*, Ankara 1969, s. 61-62.

<sup>21</sup> Cem Aşkun, *Sivas Kongresi*, İstanbul 1963, s. 125; M.Goloğlu, *aynı eser*, s. 62.

<sup>22</sup> Deniz Bilgen, "Millî Mücadele Aşamasında Amerikalı Gazeteci L.E. Browne'nın Türkiye'deki İzlenimleri- Sivas Kongresine Katılması", *Sivas Kongresi I. Uluslararası Sempozyumu 2-4 Eylül 2002 Sivas*, Sivas 2002, s. 357; Salâhi R. Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı Ve Dış Politika*, I, Ankara 1973, s. 131.



gereken eklemeleri yapacaktı. Hüseyin Rauf Bey, bu risalenin yerine ulaşması için 20. Kolordu Kumandanlığına 7 Ekim 1919'da bir yazı gönderdi<sup>23</sup>.

3 Ekim 1919'de yeni kurulan Sadrazam Ali Rıza Paşa hükümetine Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi adına Mustafa Kemal Paşa tarafından çekilen telgrafta; Erzurum ve Sivas Kongrelerinde tespit edilen kararlara uymaları, Milli Meclisin açılışına kadar gelecekle ilgili bir taahhüde girilmemesi, barış konferansına milletin hak ve hukukunu koruyacak kişilerin tayini hakkında görüş alışverişinde bulunması halinde hükümete destek verileceği bildirildi. Bu telgrafta Batı Anadolu temsilcilerinden biri olarak Ahmed Rüstem Bey'in de imzası bulunmaktadır<sup>24</sup>. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 13 Ekim'de Çorum'dan Ahmed Rüstem Bey'i Meclis-i Mebusan'a milletvekili adayı olarak gösterdi<sup>25</sup>. Ancak Rüstem Bey, burada seçimleri kazanamadı<sup>26</sup>. Bu gelişme üzerine Rüstem Bey'in Yozgat'tan aday gösterilmesi düşünülmüş, buradan İsmail Fazıl Paşa'nın kazanması üzerine Ankara'dan aday gösterilmesi kararlaştırılmıştı. 20-22 Ekim 1919'da yapılan Amasya Mülakatı'nda Heyet-i Temsiliye'yi Mustafa Kemal, Rauf, Bekir Sami Bey ile İstanbul hükümetini Bahriye Nazırı Salih Paşa temsil etmişlerdi. Bu görüşmeler sırasında Rüstem Bey'de Salih Paşa ile görüşmüştü<sup>27</sup>. Daha sonra 12 Kasım'da Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal Paşa, Ankara valiliğinden Ahmed Rüstem Bey'in Ankara merkezden mebus gösterilmesini istedi<sup>28</sup>. Ahmed Rüstem Bey, Ankara milletvekili seçildi. 16 Kasım 1919'da Heyet-i Temsiliye, Sivas'ta bir toplantı yaptı. Bu toplantıda Meclis-i Mebusan'ın toplanma yeri, toplantıdan sonra Heyet-i Temsiliye ve milli teşkilatın alacağı şekil ve faaliyet tarzı, Paris Sulh Konferansı'nın sonucuna göre hareket tarzının tespiti gibi üç önemli konu görüşüldü<sup>29</sup>. 29 Kasım'a kadar devam eden müzakerelere Mustafa Kemal Paşa, Ahmed Rüstem, Mazhar Müfit,

<sup>23</sup> A.Ü. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü TİTE-A 10 Kataloğu, Ankara 2006, s. 197.

<sup>24</sup> Belgelerle Mustafa Kemal (1916-1922), Ankara 2003, s. 82-84.

<sup>25</sup> Atatürk'ün Bütün Eserleri, IV, İstanbul 2005, s. 286.

<sup>26</sup> Taha Niyazi Karaca, *Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri*, Ankara 2004, s. 293, 296.

<sup>27</sup> S. Akşin, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele Son Meşrutiyet (1919-1920)*, İstanbul 1992, s. 42.

<sup>28</sup> Atatürk'ün Bütün Eserleri, V, İstanbul 2004, s. 137; Bekir Sıtkı Baykal, *Heyet-i Temsiliye Kararları*, Ankara 1989, s. 53.

<sup>29</sup> S. Akşin, *aynı eser*, II, s. 65-66, 235-237, 281.

Ali Fuat, Hüsrev, Hüseyin Rauf, Kâzım Karabekir, Hakkı Behiç, Hüseyin Selahattin, İbrahim Süreyya, Bekir Sami, Ömer Mümtaz, Vâsıf Beyler ile 12. Kolordu Kurmay Başkanı Şemsettin Beyler katıldılar<sup>30</sup>. Bu görüşmeler sırasında Ahmed Rüstem Bey düşüncelerini ifade eden bir değerlendirmeyi Heyet-i Temsiliye başkanlığına yazılı olarak sunmuştur. Bu değerlendirmesinde Ahmed Rüstem Bey, Meclis-i Mebusan'ın açılışına kadar kurulacak hükümetlere ve hükümet üyelerine Padişahın ve İngilizlerin kontrolü altında olacağından güvenilmemesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu tarihlerde kurulan Ali Rıza Paşa hükümetinin de Heyet-i Temsiliye'nin düşündüğünün aksine meclisin İstanbul'da toplanmasını istediğini, aslında meclisin nerede toplanacağına mebusların çoğunluğunun karar vermesinin doğru olduğunu ifade etmektedir. Ahmed Rüstem'e göre meclisin İstanbul'da toplanmasının iki sakıncası olabilirdi; biri gayeye zarar vermeyecek, ancak memleketin haklarını şiddetle koruyan üyelerin tutuklanması. Ona göre bu mücadelenin yararına olacaktır. Çünkü bu koşullar altında Heyet-i Temsiliye'nin fikrine karşı gelecek bir meclisin kararları esasında geçerli ve saygın olamayacaktır. Diğeri ise mebusların tevkif edilmeyip, üyelere metaneti az olan veya gizlice yapılacak baskı ve kandırmalarla hükümetin siyasetini tasdik edecek bir durumun oluşmasıdır. Meclisin İstanbul'da toplanması ise Padişah, hükümet ve Âyan'ın kesinlikle bunun aleyhinde olmasından dolayı başka yerde toplananlar milli meclis olamaz. Dışarıda toplanacak meclis veya başka bir heyet kurucu meclis şeklini almak zorunda kalır. Bu takdirde idareyi alıp, İstanbul'la ilişkiyi kesmeye mecbur kalır. Böyle oluşacak geçici hükümet isyan halinde olup birçok siyasi ve ekonomik zorlukla karşılaşır. Buna karşı İtilaf Devletlerinin tavrı ne olur sorusuna ise, ya düşmana karşı mücadele etmek, ya da memleketin birkaç devletin himayesine girmesine razı olmak şeklinde olacağını ifade etmektedir. Ahmed Rüstem Bey, son olarak şu üç noktaya dikkat çekmiştir: 1- Padişah-halifenin Teşkilat-ı Milliye'nin gayesinin aleyhinde olmasından dolayı devletin müdafaa-i hukuku gereğince birlikte mücadele yapılamayacağı, 2- Memleketin ekonomik, irfan ve fen açısından sıkıntılı olması, ahalinin çaresiz ve maneviyatının bozukluğu, 3- Batı devletlerinin, özellikle İtilaf Devletlerinin,

<sup>30</sup> Atatürk'ün Bütün Eserleri, *Nutuk*, I, İstanbul 2006, s. 206-208; *Aynı eser*, V, s. 168, 183, 189, 191, 192; 198, 202-203, 216, 219, 221, 231-232, 242, 251, 258, 273, 276-277, 280-282, 292, 302, 304-306, 319; M.M. Kansu, *aynı eser*, s. 446, 461.



Türkleri insanlık ailesinin bir ferdi gibi görmeyerek, her hak ve hukukunu inkâr ve imha etmekte ısrarcı olması karşısında yegâne yolun direniş ve kuvvet kullanma gerekliliği idi<sup>31</sup>.

### 3) Son Şövalye

24 Aralık'ta Mustafa Kemal Paşa ile Ankara'ya doğru giden Ahmed Rüstem Bey, Kırşehir Gençler Derneği hatıra defterine yazılan yazıya imza koyan beş kişiden biridir. Bu yolculuk sırasında heyetin Hacı Bektaşî Veli Türbesi'ni ziyareti sırasında Alfred Rüstem Bey bu dergâhtaki her şeyi merakla incelemiştir. Türbede beraberce Aş Dede'nin odasına gidildi. Ocakta eski zamandan kalma büyük bir kazan vardı. Onun yanında pösteği üzerinde çubuğunu içmekte olan bir baba oturuyordu. Baba bu tarihi kazanın muhafızı ve aşâ ait işlere bakıyordu. Rüstem Bey, babaya hitaben kazanın hangi tarihten kaldığını sordu. *Baba pirimiz zamanından kaldı cevabını verdi. Sizi eski zamana çok meraklı görüyorum. Bize lazım olan bu, biz bu günü düşünür yarına Allah kerim deriz. Geçmiş zaman da hu.* Cevabını verince Ahmed Rüstem Bey bu cahil adama çok kızdı<sup>32</sup>.

27 Aralık 1919'da saat on birde Heyet-i Temsiliye'nin üç otomobilden oluşan kafilesi, Dikmen sırtlarından geçen Kırşehir-Ankara şosesinin Ankara havzasına döndüğü yüksek noktada görünmüştü. Burada Ali Fuat (Cebesoy) yanında Vali vekili Yahya Galip Beyle birlikte Ankaralılar adına heyeti karşıladı. Birinci otomobilde Mustafa Kemal Paşa, Hüseyin Rauf ve Ahmed Rüstem Beylerle Yaver Yüzbaşı Cevat Abbas Bey vardı<sup>33</sup>. Ankara'ya gelen heyette bulunan Mazhar Müfit Bey, Alfred Rüstem Bey'i şöyle anlatmaktadır<sup>34</sup>: *Biz Sivas'ta iken İstanbul'dan kaçıp Sivas'a gelmiş ve bize gönüllü olarak iştirak etmiş ve bizden ayrılmamıştır. Gerçi heyet-i Temsiliye azasından değildi. Fakat Karadağ ve Amerika Sefaretlerinde, sefir olarak bulunmuş, umûr-ı hariciyeye vâkıf ve bilhassa İngilizce, Fransızca, İtalyanca lisanlarını bihakkın bilen bir zât olduğundan, fikren ve kalemen bize hizmetten geri kalmamıştır.*

<sup>31</sup> Uluğ İğdemir, *Heyet-i Temsiliye Tutanakları*, Ankara 1989, s. 157-159.

<sup>32</sup> M. M. Kansu, *aynı eser*, II, s. 494-498.

<sup>33</sup> Ali Fuat Cebesoy, *Millî Mücadele Hatıraları*, İstanbul 2000, s. 301; M.M. Kansu, *aynı eser*, s. 482.

<sup>34</sup> M.M. Kansu, *aynı eser*, II, s. 501-502.

*İntihapta Ankara mebusu oldu ve sonra bir sù-i tefehhüm neticesi olarak mebusluktan istifa ile Mustafa Kemal Paşa'ya darıldı ve İstanbul'da kaldı. Fakat Paşa kendisine maaş tahsisi suretiyle ölünceye kadar yardımında bulundu ve araları iyileşti.*

Bu sırada İstanbul'da önemli gelişmeler oluyordu. 12 Ocak 1920'de son Osmanlı Meclisi olan Meclis-i Mebusan açılmıştı. Meclis-i Mebusan'ın iki önemli hedefi vardı. Anadolu'daki millî davaya katkıda bulunarak Anadolu ile İstanbul'un birliğini sağlamak; diğeri Misak-ı Milli'yi hazırlamaktı. İşte bu görevleri üstlenen bir meclis Mustafa Kemal için önemliydi. Mümkün olduğu takdirde buraya kendine yakın hissettiği birini göndermeliydi. 11 Mart 1920'de adaylıktan ayrılan Şeyh Tayyip Efendi yerine<sup>35</sup> Ahmed Rüstem Bey Meclis-i Mebûsan'a seçildi<sup>36</sup>.

11 Mayıs 1920 Nemrut Mustafa Başkanlığındaki Divan-ı Harp, Mustafa Kemal Paşa, Kara Vasıf Bey, Ali Fuat Paşa, Alfred Rüstem, Doktor Adnan ve Halide Edib'in idamına ve mallarına el konulmasına karar verdi. Padişah, idam kararını 24 Mayıs'ta onayladı<sup>37</sup>. Diğer milliyetçiler gibi Ahmed Rüstem Bey'in meclisteki faaliyetleri İngilizler tarafından yakından takip ediliyordu. Nitekim İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Robeck, 22 Mayıs 1920'de Lord Curzon'a gönderdiği raporda; milliyetçilerin barış delegasyonunun kimlerden oluştuğu konusunda kesin bilgi sahibi olmadığını, muhtemelen bu heyetin, Avrupa'da bulunan Ahmed Rıza Bey, Galip Kemal Bey, Ahmed Muhtar Bey ile Ahmed Rüstem Bey'den oluşabileceğini söylemektedir. Robeck, Ahmed Rüstem Bey İstanbul'un işgalinden sonra Ankara'ya döndüğünü, onun ismi geçici hükümet listesinde olmadığından Avrupa'ya gitmiş olabileceğini yazmaktadır<sup>38</sup>. Meclis-i Mebusan'ın feshi üzerine Ahmed Rüstem Bey, 3 Haziran 1920 tarihinde

<sup>35</sup> *Türk Parlamento Tarihi, 1919-1923*, III, Ankara 1993, s. 72.

<sup>36</sup> S. Akşin, *aynı eser*, II, s. 174; Z. Sarıhan, *aynı eser*, I, s. 166, 227, 237, 254, 421.

<sup>37</sup> Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Babıali Evrak Odası, Nr. 347564; Genelkurmay Askerî Tarih Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi, Türk İstiklal Harbi, Kataloğu Nr. 520/62, D. 62-1; *Atatürk İle İlgili Arşiv Belgeleri (1911-1921 Tarihleri Arasına Ait 106 Belge)*. Ankara 1982, s. 82-83; 11 Mayıs tarihli Divan-ı Harp kararının metni için bk: M.M. Kansu, *aynı eser*, s. 583-585.

<sup>38</sup> Mehmet Okur-Murat Küçükkuşurlu, *İngiliz Yüksek Komiserliği Gözüyle Milli Mücadele, 1918-1920*, Trabzon 2006, s. 165, 201.



## MİLLÎ MÜCADELE'NİN AZ BİLİNEREN BİR SİMASI

TBMM genel kuruluna Ankara milletvekili olarak katıldı. Mecliste Dışişleri komisyonunda çalıştı<sup>39</sup>.

Büyük Millet Meclisi'nin İtalya ile ilişkileri giderek arttı. 1920 Haziran'ında İtalyanlar Yarbay Fargo başkanlığında bir heyeti Ankara'ya göndermeyi kararlaştırdılar. Yarbay Fargo San Remo Konferansı'na katılan delegelerden biriydi. Yarbay Fargo başkanlığındaki heyet Ankara'dan bazı ekonomik ayrıcalıklar sağlamak, B.M.M.'ye 3 milyon Türk lirası değerinde savaş malzemesi satmak ve diplomatik destek sağlamak için gönderilmişti. Bu kurulun Ankara'ya gelmesi için gerekli hazırlıkları Türkiye'nin eski Washington Büyükelçisi Ahmed Rüstem, Dışişleri bakanı Ahmed Muhtar, Eski İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin merkez komitesi üyesi Memduh Şevket yaptılar. Bu üç kişi de İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından işgali üzerine (16 Mart 1920) tutuklanmaktan kurtularak, gizlice İtalyan yetkililerce Antalya'ya götürülmüşlerdi<sup>40</sup>.

Ankara günlerinde büyük bir malî sıkıntı içinde olan Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları Müftü Rıfat Börekçi'nin eşraftan topladığı 1000 lira kadar bir parayı Mazhar Müfit Bey'e vermesinden sonra ilk iş olarak günlerdir çorba ve bulgur pilavından başka bir şey yemeyen milletvekillerine irmik helvası ve pirzola ziyafeti çekti. *Pirzola yenildikten sonra sofrada Mustafa Kemal Paşa'nın karşısında oturan Alfred Rüstem Bey, bir sigara yaktı. Paşa "acele etme Rüstem Bey, pirzoladan başka daha neler var? Bu gün fevkalâde dedi. Rüstem Bey, sizden müsaade almaksızın sigara içmeyi muvafık-ı âdâb ve muâşeret görmeyerek bu ihtarda bulunuyorsunuz; hâlbuki yemek arasında sigara içilmesine siz de ne vakitten beridir müsaade ettiniz ve hep içilmekte iken bu gün neden ayrıca müsaade almaya lüzum görüyorsunuz?" cevabıyla sertlendi.*

*Paşa, "canım yemek arasında sigara içilmesini, ancak iştahımızın kapanarak, az yemek yememiz için usul ittihaz etmiştik. Bu gün ise etten başka helvamız da var, onun için sigara ile iştaha kapanmaması için, sigara içmekte acele etmeyiniz", dedim, cevabıyla şakada bulundu. Rüstem Bey, bu cevapla*

<sup>39</sup> *Türk Parlamento Tarihi*, s. 72; M.M. Kansu, aynı eser, II, s. 571.

<sup>40</sup> Salâhi R. Sonyel, *Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri*, Ankara 1995, s. 122.

iktifa etmeyerek hiddetle sofradan kalktı, gitti. Morfinoman olan Rüstem Bey her nedense bu gün o terbiyeli tavır ve hareketini ve sükün ve sükûnetini kaybetmişti.

Yemekten sonra odasına giden Mazhar Müfit Bey'e sıkıntılı bir şekilde onu bekleyen Rüstem Bey şunları söyledi: "*Monşer işin şaka ciheti yoktur. Paşa'nın on on beş kişilik bir sofrada beni, adab-ı muaşeretten bi-haber farzıyla tahkîri, tahammül edilecek bir hal değildir. Sizin namusunuza tevdi ediyorum. Aramızda başka hiçbir arkadaşı bilmemek şartıyla Paşa'yı düelloya davet etmek ve bu suretle haysiyetimi muhafaza eylemek mecburiyetindeyim. Sizi vekil tayin ediyorum, Paşa'ya iblağ ediniz*" Mazhar Müfit hayretle Rüstem Bey'in yüzüne baktı ve Paşa'yı öldürmek mi istiyorsunuz diye sordu. Rüstem Bey, "*hayır, bilakis ben ona zarar vermeyeceğim, ben öleceğim veya yaralanacağım. Bu suretle haysiyetim muhafaza edilmiş olacak*" dedi. Yarım saat kadar konuşan Mazhar Müfit Bey, Rüstem Beyi kararından vazgeçiremedi. Durumu hemen Mustafa Kemal Paşa'ya aktardı. Mustafa Kemal Paşa, Rüstem Bey'in teklifine güldü ve şakayla silah olarak süpürge sopası seçtiğini bildirdi<sup>41</sup>. Mazhar Müfit Bey, bu kararı Rüstem Bey'e söyledi. Rüstem Bey'i böyle bir hareketin mantıksızlığına ve yersizliğine ikna etmek için çalıştı ise de Rüstem Bey, ikna olmadı. İstanbul ahvali hakkında Avrupa gazetelerine yazı yazmak üzere İstanbul'a gitti. Ankara mebusluğundan istifa ederek, bir süre orada kaldı<sup>42</sup>.

8 Eylül 1920'de Ankara mebusu Ahmed Rüstem Bey, Mustafa Kemal Paşa ile basit bir olay yüzünden bozuşarak milletvekilliğinden istifa etti. Aynı gün meclis genel kurulunda okunan istifa dilekçesinde; *Dokuz on ay önce Türkiye'yi savunmak için Mahkeme-i Alem Huzurunda Türkiye başlığı altında İstanbul'da bir kitap yayınladığımı, ancak bu eserler beş yüz tane basılıp hemen hepsi İstanbul'da Türk ve yabancı resmi makamlara dağıtılması nedeniyle Türk ve özellikle yabancı kamuoyunun bundan habersiz kaldığımı, bu itibarla eserini kâfi miktarda yeniden bastırmak üzere İtalya'ya gitmeyi düşündüğümü, Türkiye'ye son ve belki de kıymetsiz sayılmayacak bir hizmette bulunup, ondan*

<sup>41</sup> Aynı anlatım konusunda bk: Kâzım Özalp-Teoman Özalp, *Atatürk'ten Anılar*, İstanbul 1995, s. 11-12; Mustafa Kemal Paşa, zaman zaman bu olayı hatırlar, *işin şakası yokmuş, az daha başımıza iş çıkaracaktık*. diye takılırdı.

<sup>42</sup> M.M. Kansu, *aynı eser*, s. 509-510.



sonra rahat ölmek düşüncesine dayanan bu niyetine fevkalade bir ehemmiyet verdiğini, İtalya'ya gitmek düşüncesinin diğer bir sebebi de iyi Fransızca ve İngilizce bilmesi ve dolayısıyla pek çok ehemmiyeti haiz propaganda konusunda Avrupa ve Amerika gazete ve dergilerine yazılar yazmak suretiyle bu hizmetin ancak İtalya ve İsviçre'de yapılabileceğine inanması olduğundan Ankara milletvekilliğinden istifasının kabulü ve gitmesine müsaade buyrulmasını istedi<sup>43</sup>. Böylece Rüstem Bey Avrupa kamuoyunda kurtuluş savaşı lehine propaganda yapacağını ve gazetelere yazılar yazacağını ifade ediyordu<sup>44</sup>.

#### 4) Rüstem Bey Yurtdışında

24 Kasım 1920 tarihli Osmanlı Devleti'nin Roma büyükelçiliğinden İstanbul'a gönderilen bir yazıda Mustafa Kemal'in İçişleri Bakanı Câmi Bey ile Ahmed Rüstem Bey'in 19- 20 Kasım'da Roma'ya geleceği bildiriliyordu<sup>45</sup>. 16 Ocak 1921'de İtilaf Devletleri ile Türkiye arasında aracılık yapan yurt dışındaki Türkler Ahmed Rüstem Bey ve Talat Paşa'nın da katıldığı bir toplantıda alınan kararı Fransız başbakanına bildireceklerdi. Avrupa'da bulunan bazı Türk aydınları Roma'da 21 Kasım 1921'de bir otelde toplanarak Paris Konferansı için bir muhtıra hazırladılar. Misak-ı Milli'yi oldukça yumuşatan 6 maddelik muhtırayı İtalyanların konferansa sunacağını umuyorlardı<sup>46</sup>. 14 Eylül 1922 günü Ahmed Rüstem Bey, Roma'dan Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği uzun bir mektupta; İtilaf Devletlerinin, İstanbul'a karşı bir hareketten kaçınılmasını ihtar eden notalarının bir blöf olduğunu, İngiltere'nin artık savaşıyor durumda olmadığını, Fransa'nın İngiltere ile ortak hareket etmeyeceğini anlattı. En doğru hareketin cüretli davranarak askerî harekâta devam etmek olduğunu bildirdi<sup>47</sup>.

Dürüst, çalışkan, vatanperver, sert ve ziyadesiyle alıngan bir yaratılıştaki olan Rüstem Bey, Türkçe'den başka altı yabancı dil biliyordu. Amerika'da, Avrupa'da ve Mısır'da çıkan gazetelere birçok makale yazmıştır.

<sup>43</sup> *Türk Parlamento Tarihi, 1919-1923*, III, Ankara 1993, s. 72; Rüstem Bey'in millet vekillikinden istifa tarihi 2 Eylül 1920 olarak da verilmektedir (A. Rüstem Bey, *aynı eser*, s. 8).

<sup>44</sup> Z. Sarıhan, *aynı eser*, III, s. 204, 368.

<sup>45</sup> *Belgelerle Mustafa Kemal (1916-1922)*, Ankara 2003, s. 164-165.

<sup>46</sup> Z. Sarıhan, *aynı eser*, VI, s. 155, 670.

<sup>47</sup> Bilâl N. Şimşir, *İngiliz Belgelerinde Atatürk*, V, Ankara 2005, s. 269-273.

Ahmed Rüstem Bey'in bundan sonraki faaliyetleri ve nerede öldüğü hakkında fazla bilgi sahibi değiliz. En büyük umudumuz bu çalışmanın yeni araştırmalara vesile olmasıdır. Yapılacak yeni araştırmalarla Ahmed Rüstem Bey'in bir çok bilinmeyen yönünü ortaya konacaktır. Şimdilik Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Ahmed Rüstem Bey'e vatana hizmetlerinden dolayı 150 lira maaş bağlandığı ve 1935 yılında 73 yaşında ölünceye kadar bu aylıkla geçindiğidir<sup>48</sup>.

### 5) Kitabının Önsüzü ve Sonuç

Ahmed Rüstem Bey, özellikle Avrupa kamuoyuna doğruyu doğruyu göstermek üzere kaleme aldığı *Cihan Harbi ve Türk Ermeni Meselesi* başlıklı eserine yazdığı ön sözünde Ermeniler ve Türkler hakkındaki samimi duygularını şöyle dile getirmektedir. Buradaki dikkat çekici ifadelerinin kaybolmaması için bazı yerleri atlayarak aynen vermeyi uygun bulduk<sup>49</sup>: *1848'de Macaristan'da Avusturya'ya karşı başarısızlıkla neticelenen ayaklanma ve devrimin ardından Türkiye'ye sığınıp Türk Devleti'nin hizmetine giren ve Osmanlıların büyük nimetlerini gören bir Polonyalının oğlu olarak, kendimi Türk halkına karşı borçlu ve onun bir yandaşı olarak görüyorum ve kaderimin onun kaderiyle bir olduğu kanaatindeyim. Bu duygularım, aynı zamanda, ailemize ve bana karşı onların davranışlarının bir sonucu olduğu kadar, bu halkın çok sayıda üstün niteliklerinin bizde uyandırdığı sevgi, saygı ve hayranlığın da bir sonucudur. Ermeni meselesinde, dünya kamuoyuna karşı Türkiye'yi savunmayı amaçlayan bu kitabı yazarken, her şeyden önce, doğduğum, pek çok iyiliğini gördüğüm bu ülkeye bağlılık duygularımı devam ettirmeyi düşündüm. Bu duygularımı, samimiliğinden hiçbir şekilde şüphe edilmeyecek davranışlarla birçok defa ortaya koydum. Bu cümleden olarak, bu ülkenin ve Türk halkının şerefini korumak için iki kere düelloda bile dövüştüm ve Türk Yunan Savaşına gönüllü olarak katıldım...Bu eseri yazarken beni harekete geçiren itici gücün, sadece ülkeme olan sevgim ve saygım olduğunu söylemek istiyorum...Türkiye'nin savunmasını yaparken karşı tarafın şahsıma karşı alacağı düşmanca tavrı hesaba katmam gerekiyordu. Ve bana karşı taarruz ve iftiraların olacağını*

<sup>48</sup> M. M. Kansu, *aynı eser*, II, s. 511.

<sup>49</sup> A. Rüstem Bey, *aynı eser*, s. 11-12.



## MILLİ MÜCADELE'NİN AZ BİLİLEN BİR SİMASI

*biliyordum. Bunlar bana sadece şeref ve iftihar verecektir. Belki Ermenilere karşı Türkleri tutan Polonya kökenli bu Osmanlı olsa olsa bir paralı askerdir diyecekler. Belki de, Müslümanlığı kabul ettiğim için, alt tarafı bir dönem olduğumu, Hıristiyanlara karşı Müslümanları savunmamın ciddiye alınamayacağını söyleyecekler. Olaylar karşısında haksız olanlar güç durumda kalınca duydukları sıkıntı içinde başka ne diyebilirlerdi ki? Fakat bu iddialar gerçeğin ışığına tutulduğunda yersiz argümanlardan öteye geçmez. Tatalım ki ben onların göstermek istedikleri gibi değersiz biriyim ve benim hakkımda söylediklerinin hepsi doğrudur. Bu gerçekleri değiştirebilir mi? iki kere iki dörtten az veya çok değildir. Hatta bunu söyleyen değersiz biri veya bir katil olsa bile. Aslında konuşan ve değeri olan sadece argümanlardır. Bu argümanların doğru olduğu kabul edilince bunları ileri sürenin kişiliği, kim ve ne olduğu, bu argümanların kabul veya reddi hususunda herhangi bir katkıda bulunamaz ve bulunmamalıdır.*

Türk soyundan olmadığı halde milletin en zor zamanlarında gerçeğin yanında yer alarak üstün bir aidiyet, vefa ve vatandaşlık örneği gösteren Ahmed Rüstem Bey, Türk milletin öz evladı olduğunu layıkıyla göstermiştir. Ahmed Rüstem Bey, bütün ömrü boyunca çok daha rahat ve huzurlu yaşayabileceği memleketler yerine nimetleriyle büyüdüğü milletin hizmetinde çalışmaya son nefesine kadar devam etmiştir. Vatanperver, bir o kadar onurlu bir büyükelçi, milletvekili ve yazar olarak Türk milletine yapılan haksız saldırılara nereden gelirse gelsin içinde bulunduğu vaziyeti düşünmeden yiğitçe ve dürüstçe karşı koymuştur. Birinci TBMM Milletvekili Ahmed Rüstem Bey'i ve hizmetlerini gelecek nesillere hatırlatmak ve unutturmamak yerinde olacaktır.

### Abstract

A LITTLE KNOWN FIGURE IN THE  
TURKISH NATIONAL STRUGGLE:  
AHMED RÜSTEM BEY  
(ALFRED BİLİNSKI 1862-1935)

This study is considering the life and activities of Ahmed Rüstem Bey who is coming from a Polish family which is being in the service of Ottoman Empire since 1854. After a lot of

diplomatic duty he appointed to the embassy of Washington. After a while American Government declared him 'persona non grata'. Who is being an extraordinary person he joined to National Struggle, then located in Meclis-i Mebusan and Grand National Assembly of Turkey as a deputy.

**Keywords:** Mustafa Kemal Atatürk, Ahmet Rüstem, Washington, deputy, ambassador.



## MİLLÎ MÜCADELE'NİN AZ BİLİLEN BİR SİMASI

Ek-1

Heyet-i Temsiliye Üyeleri, Mustafa Kemal'in sağ tarafında Alfred Rüstem Bey



Mustafa Kemal'in sağ tarafında Alfred Rüstem Bey

Mustafa Kemal'in sağ tarafında Alfred Rüstem Bey

"Milletvekili ve Milli Meclis üyesi Mustafa Kemal Atatürk", Mustafa Kemal Atatürk, 12. Cilt, Ankara, 1974, s. 174. Mustafa Kemal Atatürk'ün sağ tarafında Alfred Rüstem Bey

## TRAINING PROGRAMS AND SERVICES

... ..

